

Штиль Владислав,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
фізико-математичного факультету
Немченко Сергій,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Сьогоднішній світ медіаспоживання виглядає так: діти чотирьох – п'яти років із гаджетами у громадському транспорті, у парках, не кажучи вже про домашню обстановку. Сучасна дитина народжується та живе, освоюючи світ за допомогою цифрових технологій. Як не дивно, це відбувається у більш ранньому віці, ніж освоєння писемності та читання. Для молодого покоління сьогодні це одне з перших дверей на шляху до пізнання цього світу та взаємодії з ним.

Нове покоління має необмежені можливості отримання та переробки інформації. У сучасних дітей є можливість на відміну від минулих поколінь, бути незалежними від дорослих в отриманні відомостей, які їх цікавлять. Ні для кого не секрет, що сучасна молода людина має кліпове мислення і живе у постійному інформаційному хаосі. А це означає, що є необхідність навчання грамотного пошуку інформації, її переробки – системного засвоєння, а також засвоєння правил і норм життя в медіапросторі. Новий медійний час стимулює сучасну молодь створення власних інформаційних ресурсів [3].

З усього вищесказаного можна дійти невтішного висновку, що медіаосвіта у сучасному інформаційному світі є необхідністю і невід'ємною частиною соціалізації молоді.

Секція 3. Засоби організації та підтримки змішаного навчання

Медіапростір сучасної школи, а саме досвід створення та використання у виховній роботі було описано мною раніше [1].

Набута в результаті цього медіаграмотність допомагає школяреві активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, Інтернету та інших медійних ресурсів. Медіаосвіта спрямована на розвиток в учнів не лише технічних навичок користування медіатехнікою, але й на формування критичного підходу до інформації, що сприяє їхньому відповідальному та свідомому участі у сучасному медіапросторі. Набута в результаті цього медіаграмотність допомагає школяреві активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету [2, с. 83-85]. Тому важливо формувати медіаграмотність учнів у межах всього освітнього процесу.

Медіаграмотність є складним та інтегральним поняттям, яке ґрунтується на розумінні впливу медіа на особистість та суспільство, розумінні процесу масової комунікації, здатності критикувати та обговорювати медіатексти, розумінні контексту медіа, здатності до створення та аналізу медіатекстів, традиційних та нетрадиційних навичках грамотності, збагачення змісту медіатекстів.

В даному випадку можна розглядати таку класифікацію медіаграмотності [4]:

<i>№ п./п.</i>	<i>Показник медіаграмотності</i>	<i>Зміст показника медіаграмотності</i>
1.	Контактний	Частота спілкування/контакту із творами медіакультури (медіатекстами)
2.	Інформаційний	Знання термінології, теорії та історії медіакультури, процесу масової комунікації
3.	Перцептивний	Здібності до сприйняття медіатекстів
4.	Інтерпретаційний/оцінний	Вміння інтерпретувати, аналізувати медіатексти на основі певного рівня медіасприйняття, критична автономія
5.	Практико-операційний	Вміння створювати/розповсюджувати власні медіатексти
6.	Креативний	Наявність творчого початку в різних аспектах діяльності (перцептивної, ігрової, художньої, дослідницької та ін.), пов'язаної з медіа
7.	Інтерактивний	Ідентифікація, аналіз, синтез у медіаресурсах форм зворотного зв'язку, гостьових книг, форумів, систем

Секція 3. Засоби організації та підтримки змішаного навчання

		голосування. Здібності в аналізі статичних та динамічних ресурсів. Активність під час використання інтерактивних медіаресурсів.
--	--	---

Так для застосування знань, отриманих на уроках інформатики, пояснення явищ повсякденного життя та критичного аналізу повідомлень ЗМІ під час уроків інформатики учням можна запропонувати такі заняття:

1. «Літературно-імітаційні» творчі заняття (у рамках тем «Технологія обробки текстових документів», «Технологія обробки аудіо- та відеоінформації» 8 клас).

Учням пропонується подумки ідентифікувати себе зі сценаристами медіатекстів та написати на вибір:

- заявку на оригінальний сценарій (сценарний план) твору медіакультури будь-якого виду та жанру;
- сценарну розробку;
- «екранізацію» епізоду відомого літературного твору;
- сценарну розробку епізоду із власної заявки на оригінальний сценарій;
- оригінальний мінісценарій твору медіакультури (наприклад, розрахований на 3–5 хвилин екранної дії, фільм, телесюжет, здійснений на практиці навчальної відеозйомки).

Потім за написаним літературним мінісценарієм (або сценарною розробкою епізоду) підготувати «режисерський сценарій» твору медіакультури.

В контексті медіаосвіти ключові поняття, такі як "агентство", "технологія", "категорія", "аудиторія" та "репрезентація", використовуються для аналізу та розуміння створення та сприйняття медіатекстів. "Агентство" вказує на того, хто створює медіатекст і з якою метою. "Технологія" розглядається як метод створення медіатексту. "Категорія" визначає жанр та вид медіатексту. "Аудиторія" вказує на цільову групу споживачів медіатексту. "Репрезентація" означає, як медіатекст відтворює та інтерпретує реальність.

Цей підхід до навчання сприяє розвитку творчих здібностей та уяви учнів у галузі медіакультури. Учні навчаються розуміти обмеження та можливості різних медіаформатів, таких як відео, і як це може впливати на створення сюжетів та медіатекстів. Вони також вчать враховувати практичні обмеження, такі як доступність ресурсів чи технічні можливості для відеозйомки.

Процес створення медіатекстів надає учням можливість експериментувати, творити та виражати свої ідеї через різні медіаформати. Вони навчаються обирати та розробляти сценарії, які відповідають їхнім творчим концепціям та практичним можливостям. По завершенню практичної діяльності учні отримують навички створення медіатекстів, розуміють їхню структуру та вплив на глядача. Цей підхід сприяє не лише розвитку медіаграмотності, але і формує критичне мислення, творчий підхід до розв'язання проблем, та розвиває навички співпраці та комунікації учнів.

Цей показник виконання "літературно-імітаційних" творчих завдань визначається здатністю учнів коротко та чітко формулювати свої сценарні ідеї.

Секція 3. Засоби організації та підтримки змішаного навчання

Учні повинні звертатися до вербальної мови для розкриття аудіовізуального, просторово-часового образу гіпотетичного медіатексту, який вони створюють.

Цей підхід розвиває не лише креативні та творчі аспекти учнів, але також робить їх здатними аналізувати та виражати свої ідеї в зрозумілій формі. Через це учні розвивають своє індивідуальне, творче мислення, яке є ключовим для художнього розвитку особистості в галузі медіакультури.

2. *«Образово-імітаційні» творчі заняття* (в рамках тем 6 клас «Обробка растрових зображень», 6 клас «Комп'ютерні презентації», 7 клас «Робота з векторною графікою», 8 клас «Основи анімації»).

Вчитель використовує конкретні творчі завдання, які спрямовані на розвиток уяви, фантазії, асоціативного мислення та невербального сприйняття аудиторії. Учні мають можливість вибору між створенням рекламних афіш, малюнків, колажів чи мальованих «коміксів», зосереджуючись на творах медіакультури.

Проведення конкурсу афіш, колажів, малюнків та коміксів створює можливість для учнів обговорити свої творчі роботи, ділитися враженнями та відповідати на питання педагога та аудиторії. Цей підхід стимулює учнів використовувати невербальні форми для вираження своїх вражень від перегляду медіатекстів. Крім того, знання про творчий процес створення медіатекстів розвиває їхню здатність до точного висловлювання власних вражень і готує до подальшого аналізу медіатекстів [1].

Виходячи з того, що медіаосвіта відіграє важливу роль у культурному та соціальному становленні особистості, а також розвиток юної людини, все це викликає необхідність нових підходів до медіаосвіти як повсюдного та безперервного процесу, в якому величезна роль відводиться соціальним інститутам, таким як школа, сім'я, додаткова освіта.

Так, перед сучасним учителем дійсно стоять значущі завдання, пов'язані з підготовкою дітей до життя в інформаційному суспільстві. Ось деякі ключові аспекти цих завдань:

1. *Медіаграмотність*: учитель повинен розвивати у дітей навички критичного мислення та аналізу інформації, що надходить через ЗМІ. Це включає здатність розрізняти правдиву інформацію від маніпуляцій чи фейкових новин.

2. *Етика та безпека в інтернеті*: вчити дітей етичному використанню інформаційних ресурсів та забезпечувати їхню цифрову безпеку в інтернеті. Важливо розуміти ризики та навчати засобам їх уникнення.

3. *Творчість та власна продуктивність*: сучасні технології надають величезні можливості для творчого вираження. Учитель повинен стимулювати учнів до використання цих можливостей для власного творчого розвитку.

4. *Розвиток навичок програмування*: знання основ програмування та роботи з технологіями допоможе дітям легше адаптуватися до швидких змін у світі інформаційних технологій.

5. *Розбудова комунікаційних навичок*: використання інтернет-середовища для спілкування вимагає від дітей розвинути навички ефективної комунікації та взаємодії в онлайн-середовищі.

Секція 3. Засоби організації та підтримки змішаного навчання

Учитель повинен бути готовим до постійного вдосконалення своїх навичок та знань, щоб ефективно справлятися з цими завданнями в умовах швидко змінюючогося інформаційного світу.

Список використаних джерел та літератури

1. Бабій, Р. О. (2013). Аналіз підходів до визначення понять «медіаосвіт», «медіаграмотність», «медіапедагогіка». Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 1(7), 11–14.
2. Іванов, В. Ф., Волошенюк, О. В. (2012). Медіаосвіта та медіа грамотність. Підручник за науковою редакцією В.В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 234 с.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). (2016, 21 квітня). URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity/>.
4. Онкович, Г. В. (2010). Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки, 21, 235–239.